

LBRIS

We know
books

Costel Pîrnău

Limita este cerul

Despre victoria asupra imposibilului

Prefață de Lucian Pricop

EDITURA CARTEX

Testimoniul unui erou modern

Ne uităm de foarte multe ori cu admirație la tablouri celebre, la fotografii sau la reconstituiri video ale unor personaje istorice care au marcat destinul omenirii în secole trecute. Cu cât este mai îndepărtată epoca în care au acționat respectivii, cu atât fascinația noastră crește cumva invers proporțional cu datele certe la care avem acces. Foarte rar ni se întâmplă să acceptăm că între vecinii noștri de palier istoric, între contemporanii noștri direcți, există oameni care schimbă multe lucruri în această lume.

A scrie despre câteva figuri incontestabile ale filozofiei politice, ale literaturii, despre evenimente inactuale ale psihanalizei, a face acest lucru cu un aparat științific nu sunt întreprinderi care să te ajute să identifici între cei pe care-i întâlnești în viața de zi cu zi potențialul rezonant peste secole.

Am citit și am ascultat câte ceva din ce a scris și a spus Costel Pîrnău, am vorbit doar câteva ore cu el, cu toate astea am știut de la prima întâlnire că structura sa umană va modela viziunea asupra lumii a semenilor noștri la fel de mult ca oricare dintre eroii trecutului,

pe care, admirativ, îi evocă în *Limita este cerul*: „există câteva figuri istorice care m-au fascinat și continuă să mă fascineze: Napoleon, Alexandru cel Mare și Mihai Viteazul. I-am adăugat recent pe această listă pe Alexandru Ioan Cuza și pe Majestatea Sa Regele Mihai.”

Continuă să-l fascineze pentru că, intelectual, C. Pîrnău este o întruchipare a conservatorismului, iar, psihologic, este un apologet al dragostei.

Scriind acest text plasat drept introducere la volumul cu accente confesive al lui Costel Pîrnău, am ales câteva domenii în care influența atitudinii sale față de viață ne poate inspira: conservatorismul, frumusețea, răbdarea, dragostea.

1. Conservatorismul

Prima mea lectură a cărții *Limita este cerul. Despre victoria asupra imposibilului* a fost marcată de întâlnirile cu versetul biblic și cu spiritul care armonizează povestea din textele fondatoare ale creștinismului cu viața de azi, viața noastră simplă și deseori lipsită de amplitudine culturală. Și nu a fost o întâlnire confortabilă pentru că experiențele occidentale atrofiază atenția pentru acest tip de cunoaștere pe care cred că o putem plasa în arealul conservatorismului autentic. Prin *Limita este cerul*, am ajuns să înțeleg că informația cu care suntem îmbibați de ceva decenii nu ține de conservatorism, ci este de fapt o amalgamare modernă, uneori doctă, de ideologii și de

„isme“ din ce în ce mai înstrăinate de sursa lor primară. Conservatorismul pe care-l practică și-l trăiește autorul cărții este o invitație de a privi lumea printr-o lentilă mai amplă și mult mai directă, mai aproape de valori, descinzând dintr-o ontologie clară, frumoasă și plăcută, pentru că acumulările i-au conferit o plajă largă de sensuri pentru ceea ce trăim: „În călătoriile mele prin țară, străinătate – scrie eseistul –, ținând prelegeri, speech-uri motivaționale, workshop-uri, predici, în diverse medii sociale, am văzut și am auzit multe.“

Iar Costel Pîrnău este ghidul capabil să ofere profunzime și formulare accesibilă unui public larg, fiind cufundat în frazarea biblică, în tradiția creștină a analizei biblice. El face sintetiza între actul de cultură (de care e nevoie pentru a te instrui unde să mergi în întinderea versetelor sacre) și actul trăirii ciceroniene (*in acu sum*). Conservatorismul practicat de Costel Pîrnău este mai mult decât un proiect foarte personal, este o sursă de soluții pentru nemulțumirile culturii, fie că este vorba despre o absolutizare a dogmei sau de distorsionarea cu baze științifice a lumii de către grupuri academice.

„Adevărul biblic – scrie autorul – nu reprezintă un set dogmatic de noțiuni abstracte, ci însuși Isus Hristos. Pilat a avut privilegiul să vadă, să atingă acest universal și măreț adevăr cosmic întrupat.“

Apărarea tradiției este înainte de orice o dispoziție, un tip de plasament în relație cu chestiuni deloc îndepărtate, abstracte, improbabile. Pentru memorialistul cu aprehensiuni eseistice, mesajul este direct: păstrează tot ce lumea asta a avut mai bun și chestionează tentațiile de progres, îl respinge dacă nu se cuplează direct cu binele, cu adevărul și cu frumusețea trecutului: „În urmă cu aproximativ trei mii de ani, înțeleptul Solomon a spus: «Ce a fost va mai fi și ce s-a făcut se va mai face; nu este nimic nou sub soare.» (Eclesiastul 1:9) Cred că important e ca tot ce a fost și ce este, cunoștințele nou obținute și cele vechi, să fie puse împreună, iar noi să facem asocieri pentru a descoperi alte lucruri, răspunsuri la dileme, în vederea dezvoltării, dobândirii de înțelegeri mai rafinate, spre binele nostru și al omenirii.“

Costel Pîrnău ne învață că un conservator este în primul rând un iubitor, asemenea Sfântului Augustin (din *Confesiuni*, în general, dar cu precădere din *Despre Facerea Lumii și despre Timp*, Editura Cartex, 2022), un om înzestrat să vadă binele chiar și în cel mai rău scenariu, iar schimbarea de atitudine pe care el o propune este extirparea a ce e mai rău în prezent, dar numai după ce vom fi căutat să descompunem acel element, trăindu-l integral.

Civilizațiile occidentale în general, dar mai ales elitele educate de astăzi fie sunt jenate să-și manifeste credința religioasă, fie și-au asumat programatic

lipsirea de aceasta și sunt victimele unei „culturi a repudierii“, în formularea lui Roger Scruton. (*Conservatism: An Invitation to the Great Tradition*, All Points Books, 2017) Plasarea în contra acestei direcții, refuzul de a alunga ideea de sacru din propria viață și încercarea de a o propaga și în cea publică reflectă stilul de viață liberă de constrângeri pe care o trăiește Costel Pîrnău și pe care ne-o prezintă ca opțiune de salvare a lumii și a fiecăruia dintre noi. Mai mult chiar, absența divinității poate îmbolnăvi iremediabil lumea. Costel Pîrnău afirmă fără emfază, dar și fără dubii: „Dumnezeu este esența universală a gândirii. Noi suntem plăsmuiți din esența Lui. Din această esență rezultă faptul că relația noastră cu El este prin intermediul conștiinței noastre, al gândirii. Când am părăsit această esență, nu mai suntem conectați cu divinitatea, rămâne gândirea umană pură. Iar această gândire, în afara spațiului divin, germinează monștri filozofici care apoi sunt puși în practică, producând: gulaguri, lagăre de concentrare, Auschwitz, Bărăgan, Canalul Dunăre-Marea Neagră, temnițele de la Pitești sau Sighet etc. “

2. Frumusețea

Mai mult decât orice alt lucru, Costel Pîrnău ne obișnuiește cu ideea de a iubi și de a căuta Frumusețea. Deși intenția auctorială, atâta cât ne este accesibilă, nu este de a ține un seminar de estetică, *Limita este cerul*

pune cititorul într-o dispoziție de antrenare a impulsului estetic. Convingerea cu care eseistul pledează pentru ideea vieții trăite frumos îl apropie de diagnosticul lui Roger Scruton: „Frumusețea dispare din lume“, scrie Scruton, „pentru că trăim ca și cum nu ar conta“. (*Why Beauty Matters*, film documentar britanic din 2009, regizat de Louise Lockwood, scris și prezentat de Roger Scruton) E adevărat că mai bine de două milenii, Frumusețea a guvernat simbolic artele și viețile noastre, însă, undeva în secolul XX, probabil s-a rupt ceva, iar Frumusețea pare că și-a pierdut însemnătatea, poate chiar și sensul. Costel Pîrnău nu încearcă să descifreze cauzele acestei mutații globale, nu răspunde într-un text filozofic la dubitația dacă Frumusețea va mântui sau nu lumea. De altfel, el privește cu ochi lucid întreaga triadă valorică lăsată moștenire de greci, și observă că și Adevărul umblă cu capul spart, iar Binele a căzut în ridicol. Totuși, Frumusețea – naturală și artistică – vine din relația specială dintre Creator/creator și receptor. Jocul acesta este cel pe care și-l asumă memorialistul care construiește un întreg eșafodaj psihologic pentru resurecția umanului spunând că, atunci când nu smințește, Frumusețea alină suferința, adică ființa.

„Poate că este mai de dorit decât un caracter nobil în care să sălășluiască o firimitură din sacralitatea dumnezeiască, pentru a fi mai buni, mai umili, mai calzi, mai umani, unul funcționând mai mult pe

instinctul de supraviețuire, lăsând sufletul omului gol, sărac spiritual, moral, civic, centrat, parcă, pe sine și ghidat numai după nevoile bazale de hrană, sex, putere și bani. Și ratăm frumusețea uitată a lumii, care este, după cum afirma Horia-Roman Patapievici: bunătatea, curățenia, decența, farmecul frumuseții sufletești cu care ne raportăm la celălalt. Sau cum spunea Cehov: la om totul trebuie să fie frumos, ochii, privirea, felul în care se îmbracă, vorbirea. Toți ne putem spori frumusețea noastră interioară atunci când o exprimăm, când dăm voie, fără teamă, să fim expresia sufletului nostru.“

Dacă vedem în jur mai degrabă urâțenie decât frumusețe înseamnă că este ceva urât și în interiorul nostru. Milă se cuvine purtătorilor și purtătoarelor de Frumusețe, adevăr, bine, chiar dacă aceștia/acestea au parte, adesea, de răutate din partea semenilor. Existența Frumuseții poate fi o garanție că lucrurile au sens, adică Adevărul răzbate, iar Binele nu e zadarnic.

În sfârșit, prin apelul la versetul biblic și prin propria experiență-limită, Costel Pîrnău ne așază în fața unui film care derulează nu o existență modelată de Frumusețe, ci una din care poți pricepe că existența noastră e influențată major de eșecul de a aprecia Frumusețea. Ne dăm seama că această dorință de Frumusețe nu este circumstanțială, nu poate fi explicată doar prin locurile în care ai fost sau prin lucrurile care îți plac, că Frumusețea nu este doar „în ochiul

privitorului“. De la eseist știm că Frumusețea este mai degrabă încorporată în noi și în cosmos, că am fost creați să auzim acest cântec al ordinului divin, că Dumnezeu își manifestă prezența în gesturile de politețe și de curaj.

„În momentul în care vedem că eșecul ne cuprinde în mrejele sale, să privim spre Creatorul nostru desăvârșit. Dacă acceptăm căderea, eșecul, ca fiind rezultatul final, atunci, noi înșine ne etichetăm ca niște ratați. Aveți curaj! «Dar îndrăzniți» (Ioan 16:33), a spus Isus, nu vă fie teamă de cădere, de eșec, de dezamăgire, de suferință, trebuie să ne asumăm riscuri. Riscul cel mai mare în viață este riscul de a nu risca nimic. Un om care nu-și asumă riscuri, riscuri calculate, nu are nimic, nu face nimic. Poate că astfel evită să experimenteze suferința, dar pierde șansa de a cunoaște, de a se cunoaște pe sine, de a se dezvolta, de a se schimba, de a simți, de a iubi, de a trăi. El este practic un spectator al vieții, nu un jucător.“

Costel Pîrnău ne spune că nu putem trăi fără Frumusețe și o face din afecțiune pentru uman, arătându-ne travaliul lui de o viață de a ajuta lumea să vadă dincolo de aparența estropiatului și să aprecieze Frumusețea celui care a trăit câteva vieți într-una singură. Puține lucruri din viața noastră creștină ne pot întări într-atât credința și ne pot liniști îndoielile precum încrederea nicicând dojenitoare sau agresivă a acestui erou modern.

3. Răbdarea

Într-o epocă a furiei și a schimbării, necesitatea acesteia din urmă cere să se ia în considerare modul în care se produce o astfel de schimbare și cât de repede. Am învățat de la Costel Pîrnău că un om cu valori clarificate în situații de viață la granița spre moarte înțelege că schimbarea este parte din povestea acestei specii, dar tot schimbarea necesită stabilitate. Conservatorul susține progresul, dar o astfel de mișcare trebuie ghidată de prudență. Progresul de dragul progresului este greșit. Progresul necesită răbdare. El scrie la începutul capitolului „Mă voi face depărtare, ca să-ți încap în ochi“, titlu reluând un vers al lui Nichita Stănescu: „De multe ori dorim cu ardoare să înțelegem lumea în care trăim, ce ni se întâmplă și de ce ni se întâmplă evenimente nefericite. Să primim răspunsuri pertinente la toate frământările, la gândurile noastre. Să descifrăm misterele universului, tainele minții celui de lângă noi. Tot în romanul lui Marin Preda, care este o frescă a României comuniste, *Cel mai iubit dintre pământeni*, căpitanul lagărului îl țintuiește cu privirea pe condamnatul Petrini, apoi se întreabă: «Ce-o fi mă în capul ăsta al tău, ah?». Noi trăim cu impresia că ne-ar fi mai ușor să răbdăm suferința, să depășim cu brio toate obstacolele care se ivesc în calea vieții, dacă... Este o iluzie, o cutie a Pandorei nedeschisă. Odată deschisă, un răspuns generează o întrebare, fiecare întrebare o altă întrebare... Cel mai indicat ar fi

să începem să ne cunoaștem pe noi înșine, să știm cine suntem, cum suntem, ce valori și principii de viață avem. De unde venim și încotro ne îndreptăm, care ne este destinația finală? Care este rolul nostru terestru? Apoi, dacă este necesar, să ne preocupe și «ce o fi mă în capul ăsta al tău?». Însă cunoașterea nu devine putere transformatoare până ce nu este aplicată.“

Așadar, transformarea înseamnă întâi de toate cunoaștere, iar dorința de a schimba este legitimă atâta vreme cât înțelegem că lucrarea de distrugere este rapidă și ușoară în vreme ce lucrarea de creație e lentă, laborioasă și întotdeauna sinusoidală.

Pentru a construi ceva cu noi înșine și pentru a o face bine e nevoie de o încetinire. Reflecția pacientului Costel și luarea în considerare a opiniilor, conceptelor și perspectivelor alternative necesită recunoașterea faptului că timpul nu este pierdut, ci mai degrabă ești modelat de acest proces lent. Cu alte cuvinte, cele ale poetului american contemporan Wendell Berry: „Ask the questions that have no answers. / Invest in the millennium. Plant sequoias.“ [Puneți întrebările care nu au răspuns. / Investiți în mileniu. Plantați sequoia.] (*Manifesto: The Mad Farmer Liberation Front*)

Fără îndoială că trăim în ceea ce unii ar putea descrie ca o epocă a furiei. Atât cultural, cât și în microuniversul familiei, impulsul este spre exprimarea resentimentelor mai întâi și căutarea soluțiilor